

علوم ارتباطات

ارتباطات عمومی، ارتباطات جمعی یا ارتباطات گروهی که معادل آن در زبان انگلیسی *Public Relations* می‌باشد، علم جدیدی است که در گروه علوم اجتماعی قرار گرفته و مانند بسیاری از علوم جدید تاریخ معاصر از غرب آمده است. چنانچه به ترکیب انگلیسی «Public» و «Relations» با دقت بنگریم مشخص می‌شود که عبارت ترکیبی «روابط عمومی» برگردان واژه به اصل عبارت انگلیسی بوده که در زبان فارسی گرفته‌برداری شده است.

اگر چه پیش‌تر از پنجاه سال از عمر مفید این علم نمی‌گذرد، اما در مقایسه با سایر شاخه‌های علوم اجتماعی و رشته‌های فرعی آن، از موقعیت ویژه و اهمیت بسیار ممتازی در جهان برخوردار شده است. خلاف حقیقت نیست اگر گفته شود این علم، یک شبهه صد ساله را طی کرده و با حرکت برق‌آسا وارد زندگی و جامعه‌های انسانی شده است.

روابط عمومی اگر تا چند دهه‌ی پیش فقط بخش اداری برخی از کشورهای پیش‌رفته را زیر نفوذ و قدرت خود درآورده بود، امروز از تمام مرزهای جغرافیایی و سیاسی گذشته و خود را شریک زندگی فردی و گروهی شهروندان جهانی کرده است. به راستی هیچ فردی در گستره پهنای کره زمین نمی‌تواند ادعا کند که علوم ارتباطات نقشی در زندگی شخصی و اجتماعی وی ندارد. تمام موجودات خردورز این جهان از هنگامی که پای به این دایره هستی می‌گذارند تا وقتی که زندگی را به دیگران می‌سپارند و این جهان را ترک می‌کنند با یکی از شاخه‌های علوم ارتباطات، رابطه‌ای مستقیم و نزدیک دارند و با آن به زندگی خود ادامه می‌دهند و بسیار دیده شده است که خیلی‌ها از این پدیده نوظهور قرن آگاهی ندارند.

علوم ارتباطات در عصر حاضر به عنوان شاهراه ارتباطی جهان، نقش انکارناپذیری در بهینه‌سازی و بالا رفتن ارزش‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی توده‌های انسانی دارد.

علوم ارتباطات علمی فراگیر و پیچیده است که شاخه‌های گوناگونی دارد. یکی از مهم‌ترین شاخه‌های این علم، **روزنامه‌نگاری** یا *Journalism* است. رشته‌ی روزنامه‌نگاری به شعبه‌ها و شاخه‌های متفاوتی تقسیم می‌گردد. به همین سبب کار پژوهش و نگارش در این حوزه آسان‌تر است.

به دلیل اهمیت فراگیر و نقش ویژه روزنامه‌نگاری در زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها و نقش فرهنگی آن در جامعه، این حرفه مورد استقبال بسیاری از پژوهش‌گران، نویسندگان، و حتی مردم عادی قرار گرفته است. **مجله‌ی فردوسی** در نظر دارد بخشی از مطالب علمی-اجتماعی مجله را به **علوم ارتباطات جمعی** اختصاص داده و با استفاده از منابع ارزشمند علمی داخلی، خارجی و استادان این علم، سلسله مقالات پژوهشی و آموزشی را که از شماره نخست مجله آغاز شده است، همچنان ادامه دهد.

با آرزوی استفاده بهینه‌ی علاقه‌مندان از مطالب این بخش، **مجله‌ی فردوسی آماده دریافت نظریه، پیشنهاد، نقد، تفسیر، مقاله، پرسش و پاسخ از جانب خوانندگان محترم می‌باشد.**

«مقدمه»

پیش‌تر اشاره کردیم که ارتباطات جمعی به عنوان یکی از مهم‌ترین رشته‌های زیرگروه علوم اجتماعی نقش بسیار عمده‌ای در جوامع انسانی برعهده دارد و به همین نسبت **روزنامه‌نگاری** اگر چه دانشی مستقل است، اما در زیر مجموعه‌ی علوم ارتباطات، نقشی

روزنامه‌نگار متعهد کسی است که در این حرفه فقط جانب عدالت را بگیرد.

بسیار حساس‌تر و تعیین‌کننده ایفا می‌کند.

تعدادی از کارشناسان وسایل ارتباط

سازمان‌هایی مانند: خبرگزاری‌ها، مؤسسه‌های روابط عمومی، کسان‌های تبلیغاتی، رادیو، تلویزیون و حتی ستادهای خبری و اجرایی مطبوعات، از حالت اختیاری به صورت اجباری درآمده و هیچ یک از این سازمان‌ها نمی‌توانند خود را بی‌نیاز از این آموزش‌های پایه‌ای بدانند.

روزنامه‌نگاری یکی از مهم‌ترین شاخه‌های ممتاز علوم اجتماعی است.

نخستین شرط روزنامه‌نگاری، نویسندگی است. در این مورد گفته‌اند، هر نویسنده‌ای مجبور نیست که روزنامه‌نگار باشد، اما هر

جمعی بر این باورند که کارگزاران ارتباطات گروهی به ویژه آن‌هایی که در سازمان‌های ارتباطات اجتماعی غیرروزنامه‌ای فعالیت می‌کنند، نیازی به دانستن اصول روزنامه‌نگاری ندارند، زیرا حوزه‌های فعالیت آنان مستقل و جدا از هم است. در حال حاضر مفاهیم قدیمی متحول شده‌اند. متخصصان این حرفه اعتقاد دارند که دانستن مفاهیم عمومی روزنامه‌نگاری برای تمام کسانی که در سازمان‌های ارتباط جمعی کار می‌کنند لازم است. عده‌ای پا را فراتر گذاشته و بر این باورند که برگزاری سمینارها و کلاس‌ها و دوره‌های آموزش پیوسته‌ی روزنامه‌نگاری برای کارکنان سازمان‌های ارتباط جمعی، امری ضروری است. بنابراین، آموزش اصول روزنامه‌نگاری برای

صفحه ۷

معتبر وسایل ارتباط جمعی جهان بر این باورند که حرفی روزنامه‌نگاری باید به طور کامل از سیاسی‌بازی و

سیاسی‌کاری فاصله داشته باشد. چنانچه غیر از این باشد، پژوهش و تفسیرهای خبری روزنامه‌نگاران جانب‌دارانه بوده و دارای اهمیت و اعتبار خبری نمی‌باشند.

روزنامه‌نگاری که خود را وابسته‌ی یک طرز تفکر حزبی و یا گروهی بدانند، تعهد حرفه‌ای خود را نادیده گرفته و از حالت یک روزنامه‌نگار حرفه‌ای بی‌طرف خارج شده‌اند. گزارش‌های خبری و یا تحلیلی از رویدادهای اجتماعی چنانچه با بی‌طرفی و عادلانه تهیه نشده باشند از اقبال عمومی برخوردار نخواهند شد.

سی. پی. اسکات یکی از مشهورترین روزنامه‌نگاران جهان، بنیان‌گذار و سردبیر روزنامه‌ی «منچستر گاردین» که بعدها «گاردین» نام گرفته می‌گوید:

«خبر مقدس است، اما تفسیر آن

آزاد می‌باشد» با این دیدگاه، بدون

تردید باید چنین نتیجه گرفت: «مقدس

بودن خبر» به طور حتم به نزدیکی و دوری آن

با حقیقت پیوندی مستقیم دارد. وقتی نظریه این

است که «خبر مقدس است» بنابراین

پس‌نظریه‌ی آن هم باید این باشد که خبرنگار،

خبردهنده، گزارش‌گر و روزنامه‌نگار هم باید

«مقدس» باشند، تا بتوانند «خبر مقدس» را

تهیه کنند و به جامعه بدهند.

نادیده گرفتن نقش انکارناپذیر «مقدس

گزارش‌های خبری و یا تحلیلی از

رویدادهای اجتماعی چنانچه با

بی‌طرفی تهیه نشده باشند از اقبال

عمومی برخوردار نخواهند شد.

بودن خبر» از جانب هر روزنامه‌نگاری،

کنش‌های نسایخ‌شودنی است. چنانچه

روزنامه‌نگاری، این قداست را نادیده گرفت و به

راه خطا رفت، او نه تنها متعهد نیست و به

حرفه‌ی خود خیانت کرده، بلکه به جامعه و

مردم و خوانندگانش نیز خیانت روا داشته

است.

«ادامه در شماره آینده»

از تاریخ به وجود آمدن علم روزنامه‌نگاری با

آن پیوندی

ناگسستی

داشته است.

بدون تردید

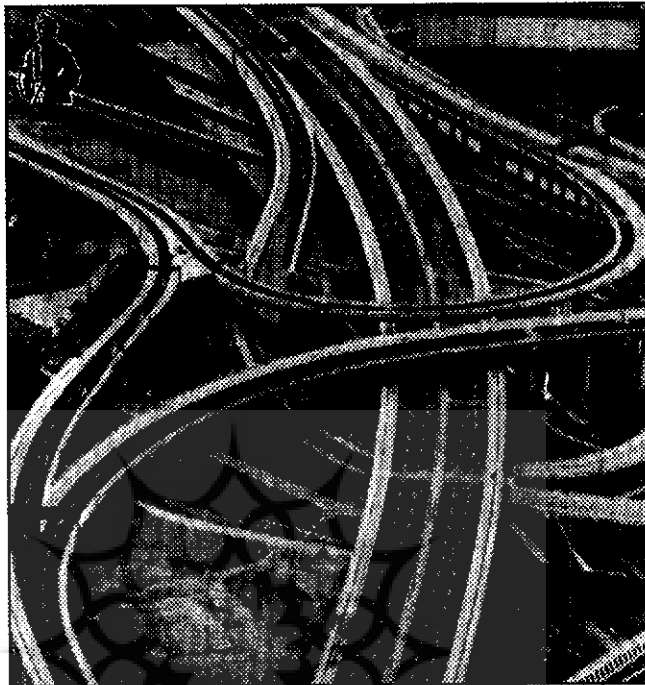
سیاست با روزنامه‌نگاری قرینه‌های یکدیگرند،

اما نباید سیاست، عامل نادیده گرفتن تعهد

روزنامه‌نگار بشود. کارشناس مسائل سیاسی،

تعهد در روزنامه‌نگاری

یعنی بی‌طرفی

روزنامه‌نگار سیاسی، سیاسی‌نویس و خبرنگار

سیاسی بودن با جانب‌داری‌های سیاسی برای

رسیدن به هدف‌هایی مشخص، مقوله‌های

جداگانه‌ای هستند که نباید وارد حرفه‌ی

هر نویسنده‌ای مجبور نیست که

روزنامه‌نگار باشد، اما هر روزنامه‌نگاری

مجبور است نویسنده باشد.

روزنامه‌نگاری بشوند و روزنامه‌نگار را به

عنوان تریبون تبلیغاتی این حزب و یا آن گروه

معرفی نمایند.

روزنامه‌نگاری که تعهد حرفه‌ای خود را

رها کند و جانب بی‌طرفی شغل خود را نادیده

بگیرد و به سیاستی که در سر دارد، هر از

گاهی به جانبی

تمایل پیدا کند،

ضمن این که

تعهد، بی‌طرفی و

قداست حرفه‌ای

خود را زیر سؤال برده است، در عین حال جای

خود را با یک معامله‌گر عوض کرده است.

بسیاری از روزنامه‌نگاران و کارشناسان

روزنامه‌نگاری مجبور است نویسنده باشد. در

مورد نویسندگی نیز استادان این فن بر این

باورند که طرز بیان و شیوه نویسندگی

پدیده‌ای اتفاقی و یا موروثی نیست که ناگهان

به وجود بیاید و یا به ارث برسد. هیچ کس

نمی‌تواند یک شبه و به خاطر داشتن موقعیت

خاص اجتماعی و یا حتی داشتن استعدادی

شکرتا نویسنده بشود. نویسندگی نیازمند

علم، آموزش، مطالعه و در عین حال

تجربه‌ای طولانی مدت است. بیش‌تر

کسانی که از دوره دبستانی

استعداد نویسندگی داشته‌اند،

انشا نویس خوبی در دوران

درس و مدرسه بوده‌اند و یا

روزنامه‌های دیواری مدرسه‌ی محل

تحصیل‌شان را تهیه می‌کرده‌اند، در

آینده نویسندگان موفق شده‌اند و

چنانچه به حرفه‌ی روزنامه‌نگاری

روی آورده باشند، در این بخش نیز

موفق بوده‌اند.

روزنامه‌نگار خوب کسی است

که علاوه بر دارا بودن ذخیره فکری

و علمی، از تجربه‌ای طولانی مدت

در زمینه‌ی مطالعات اجتماعی نیز

برخوردار باشد. خواندن و پژوهش را به عنوان

یک ضرورت و نیاز حرفه‌ای بپذیرد.

روزنامه‌نگاری که از دانش روز

روزنامه‌نگاری و آگاهی‌های علمی و اجتماعی و

سیاسی برخوردار باشد، در بدترین حالت‌های

روحي و فشارهای اضطراب‌آور کاری، مرکز

تسلیم حوادث خطرناک کمین کرده در سر

راهش نمی‌شود و جانب قداست حرفه‌ای

خوش

را نیز

فراموش

نمی‌کند

و به گرایش احساسی، مغلوب عوامل

بازدارنده اطرافش نمی‌شود.

بسیاری از استادان روزنامه‌نگاری جهان،

تعهد حرفه‌ای را یکی از اصلی‌ترین رکن‌های این

شغل دانسته‌اند. روزنامه‌نگاری که به دنبال

احساسات شخصی از یک گروه خاص اجتماعی

و یا یک گرایش ویژه سیاسی جانب‌داری نماید،

از اصالت یک روزنامه‌نگار بی‌طرف و متعهد

خارج شده و به صورت وسیله‌ای تبلیغاتی

برای دیگران عمل می‌کند.

سیاست به مفهوم عام، پدیده‌ای است که

روزنامه‌نگاری حرفه‌ی

مقدسی است.

شرط روزنامه‌نگاری

نویسندگی است.